

CÁC TỔ CHỨC CHÍNH TRỊ - XÃ HỘI THAM GIA XÓA ĐÓI, GIẢM NGHÈO Ở NÔNG THÔN HUYỆN TÂN LẠC, TỈNH HÒA BÌNH

**Political - Social Organizations Participate Eliminating Hunger, Reducing Poverty
in Rural Tan Lac Distric, Hoa Binh Province**

Trần Lê Thanh

*Khoa Lí luận chính trị và xã hội, Trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội
Địa chỉ email tác giả liên lạc: tlthanh@hva.edu.vn*

TÓM TẮT

Trong hệ thống tổ chức xã hội dân sự, các tổ chức chính trị - xã hội là một bộ phận quan trọng. Với tính chất tự nguyện, phi lợi nhuận, đó thực sự là hình thức tổ chức phù hợp và cần thiết trong việc tập hợp, liên kết người dân, nhất là người dân ở nông thôn miền núi tham gia xóa đói, giảm nghèo. Chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo, các loại hình hoạt động xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở nông thôn huyện Tân Lạc, Hòa Bình là những vấn đề được nghiên cứu. Với bốn loại hình hoạt động cơ bản, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng được khẳng định trong việc góp phần hoàn thành các mục tiêu, nhiệm vụ xóa đói, giảm nghèo của địa phương. Tuy nhiên, sự không đồng đều về nội dung và hiệu quả giữa các loại hình hoạt động là một nguyên nhân dẫn tới hiệu quả tổng thể hạn chế và do đó, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong xóa đói, giảm nghèo chưa thực sự nổi bật. Thực trạng trên đây là cơ sở quan trọng đối với việc xây dựng giải pháp phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo ở nông thôn Tân Lạc, Hòa Bình.

Từ khóa: Tổ chức chính trị - xã hội; xóa đói, giảm nghèo.

SUMMARY

In the system of civil society organizations, political - social organizations is one important part.

. This study focused on the guidelines and policies of the Party and Government on the role of political - social organizations, types of actives of political – social organizations in eliminating hunger, reducing poverty in Tan Lac district, Hoa Binh province.

eliminating hunger, reducing poverty

Key words: Eliminating hunger, political - social organizations, reducing poverty.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tổ chức chính trị - xã hội là một bộ phận quan trọng trong hệ thống tổ chức xã hội dân sự (Thang Văn Phúc, Nguyễn Minh Phương, 2007). Trong mối quan hệ với tổ chức Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội có mối quan hệ đặc biệt hơn so với các tổ chức xã hội dân sự khác, đó là một trong ba bộ phận cấu thành hệ thống chính trị ở Việt Nam. Theo quy luật phát triển không đều, song song với tăng trưởng kinh tế sẽ có một bộ phận dân cư giàu lên, nhưng có một bộ phận dân cư phát triển chậm trở thành người nghèo, vì vậy xóa đói, giảm nghèo đã trở thành chủ trương, chính sách lớn của Đảng, Nhà nước, một bộ phận quan trọng trong mục tiêu phát triển của Việt Nam nhằm thực hiện công bằng xã hội, bảo đảm định hướng xã hội chủ nghĩa. Bên cạnh vai trò của Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, với tính chất tự nguyện, phi lợi nhuận... (Trần Lê Thanh, 2010) là những hình thức phù hợp, cần thiết trong việc tổ chức cá nhân và cộng đồng, huy động tối đa nguồn lực để xóa đói, giảm nghèo.

Huyện Tân Lạc nằm ở miền núi Tây Bắc Việt Nam là vùng có tỉ lệ đói nghèo cao nhất cả nước (39,4%) (Tổng cục Thống kê, 2006). Tân Lạc có 24 đơn vị hành chính bao gồm Mường Khến và 23 xã.

Dưới sự lãnh đạo của các cấp ủy đảng, chính quyền, các cơ quan, đoàn thể và sự nỗ lực của nhân dân các dân tộc trong huyện, Tân Lạc đã đạt được những thành tựu trong phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, cho đến nay Tân Lạc vẫn là một trong các huyện khó khăn của tỉnh Hòa Bình, đồng thời thiên tai, lũ lụt, hạn hán, địa hình miền núi phức tạp, trình độ dân trí thấp, cơ hội tiếp xúc với tiến bộ khoa học kỹ thuật hạn chế... là những nguyên nhân dẫn tới nguy cơ tái nghèo luôn tiềm ẩn ở địa phương. Trong hoàn cảnh đó, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội càng có ý nghĩa

quan trọng hơn trong việc tập hợp, liên kết người dân tích cực tham gia các nhiệm vụ, mục tiêu xóa đói, giảm nghèo bền vững. Nghiên cứu này đánh giá thực trạng tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở nông thôn huyện Tân Lạc trên các góc độ loại hình hoạt động và hiệu quả của loại hình hoạt động nhằm hình thành cơ sở xây dựng giải pháp phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo ở địa phương.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Trên cơ sở khái quát chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo làm cơ sở pháp lý đối với hoạt động của các tổ chức, những vấn đề về nội dung, hiệu quả các loại hình hoạt động xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở nông thôn huyện Tân Lạc, Hòa Bình sẽ được nghiên cứu làm rõ.

Các loại thông tin thứ cấp được thu thập từ các tài liệu nghiên cứu, báo cáo tổng kết của chính quyền và các tổ chức chính trị - xã hội địa phương (2008). Các loại thông tin sơ cấp được thu thập từ hai nguồn là điều tra bằng phiếu hỏi và phỏng vấn sâu (2008). Điều tra bằng phiếu hỏi (46 phiếu) được thực hiện với hai nhóm đối tượng khảo sát, đó là nhóm hội viên đồng thời giữ chức vụ phụ trách tổ chức chính trị - xã hội (29 người là nhóm có chức năng tổ chức hoạt động) và nhóm hội viên của các tổ chức chính trị - xã hội (17 người là nhóm có chức năng thực hiện và thụ hưởng trực tiếp lợi ích từ hoạt động). Phỏng vấn sâu được thực hiện với chín đối tượng bao gồm: Trưởng phòng nông nghiệp huyện (1), Phó chánh văn phòng huyện ủy (1), Chủ tịch UBND xã (1), Phó chủ tịch Hội đồng nhân dân xã (1), Chủ tịch Hội Phụ nữ xã (1), Bí thư Đoàn Thanh niên xã (1), hội viên các Hội Nông dân, Hội Cựu

chiến binh, Hội Phụ nữ xã (3). Đánh giá từ các nhóm đối tượng trên đây được so sánh, tổng hợp, kiểm tra chéo để làm rõ thêm nội dung và mức độ hiệu quả của từng loại hình hoạt động và hiệu quả tổng thể của các loại hình hoạt động trong xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội địa phương.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Một số vấn đề chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo

Xóa đói, giảm nghèo nói riêng và giải quyết các vấn đề xã hội nói chung được Đảng Cộng sản Việt Nam đặt trong mối quan hệ với phát triển kinh tế. Đó là chăm lo phát triển kinh tế đồng thời phải chú trọng giải quyết những vấn đề xã hội, bảo đảm công bằng xã hội, khuyến khích làm giàu hợp pháp đi đôi với xóa đói, giảm nghèo, nâng cao dân trí và sức khỏe của nhân dân (Đảng Cộng sản Việt Nam, 1992). Với quan điểm chuyển từ cách trợ giúp bằng bao cấp sang giáo dục, thuyết phục, kèm cặp, hỗ trợ để người nghèo cùng cộng đồng tự chủ vươn lên làm ăn khá giả, Đảng ta chủ trương đổi mới và phát huy vai trò của các đoàn thể trong Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Cụ thể là xây dựng Hội Nông dân đáp ứng yêu cầu trong xây dựng nông thôn mới. Hội Liên hiệp Phụ nữ, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Cựu chiến binh dựa theo chức năng của tổ chức mình thực hiện vận động, tổ chức hội viên, đoàn viên thi đua làm giàu, giúp đỡ, tương trợ người nghèo về vốn, kinh nghiệm sản xuất, xây dựng và thực hiện các chương trình, dự án phù hợp với điều kiện từng vùng, từng địa bàn, góp phần giữ vững ổn định chính trị-xã hội (Đảng Cộng sản Việt Nam, 1993). Như vậy, Đảng ta đã nêu rõ yêu cầu về đổi mới các tổ chức chính trị - xã hội cũng như xác định rõ chức năng của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói,

giảm nghèo bao gồm tuyên truyền, vận động, tổ chức nhân dân tham gia xóa đói giảm nghèo, giúp đỡ, hỗ trợ vốn, kinh nghiệm sản xuất cho người nghèo và tham gia xây dựng, thực hiện các chương trình dự án liên quan đến xóa đói, giảm nghèo.

Chương trình xóa đói, giảm nghèo được đề ra tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VIII, một chương trình quốc gia độc lập với hệ thống giải pháp tổng thể và được triển khai trên phạm vi toàn quốc nhằm tập trung nguồn lực cho xóa đói, giảm nghèo. Trong quá trình triển khai nghị quyết Đại hội, trên cơ sở tổng kết thực tiễn công tác xóa đói, giảm nghèo, Đảng ta bổ sung chức năng của các tổ chức chính trị - xã hội, đó là tham gia các hoạt động giáo dục, đào tạo nghề và y tế phục vụ người nghèo. Đồng thời chức năng, quyền hạn và trách nhiệm của các tổ chức chính trị - xã hội đã được Đảng xác định rõ ràng hơn trong mối quan hệ với các bộ phận của hệ thống chính trị trong xóa đói, giảm nghèo: Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức và đoàn thể cần phát huy tốt vai trò của mình, phối hợp với cấp uỷ, chính quyền tổ chức thực hiện chương trình xoá đói, giảm nghèo, trực tiếp hỗ trợ các thành viên của mình thoát khỏi đói nghèo (Đảng Cộng sản Việt Nam, 1997). Như vậy, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội là vai trò của đồng chủ thể phối hợp với chủ thể Nhà nước trong tham gia quản lý Chương trình xóa đói, giảm nghèo.

Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã ban hành luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, trong đó quy định nhiệm vụ, trách nhiệm và quyền hạn của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong tham gia phát triển kinh tế - xã hội nói chung, xóa đói giảm nghèo nói riêng. *Nhiệm vụ* của Mặt trận là: tuyên truyền, động viên nhân dân thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước, đại biểu dân cử và cán bộ, công chức nhà nước; tập hợp ý kiến, kiến nghị của nhân dân để phản ánh, kiến nghị với Đảng và Nhà nước; cùng Nhà nước chăm lo,

bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của nhân dân. *Trách nhiệm và quyền hạn* của Mặt trận là: tham gia tuyên truyền, động viên nhân dân thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước; phối hợp, tham gia với cơ quan nhà nước tổ chức các cuộc vận động, các phong trào thi đua yêu nước, vận động nhân dân đoàn kết, giúp đỡ lẫn nhau phát triển kinh tế, xây dựng đời sống văn hóa, giải quyết các vấn đề xã hội; tham gia với Hội đồng Nhân dân, Ủy ban Nhân dân cùng cấp tổ chức vận động nhân dân thực hiện dân chủ ở cơ sở; tổng hợp, nghiên cứu ý kiến, nguyện vọng của nhân dân để phản ánh, kiến nghị với Đảng và Nhà nước (Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, 1999).

Chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước trên đây đã xác định rõ chức năng, nhiệm vụ, trách nhiệm và quyền hạn của các tổ chức chính trị - xã hội là đồng chủ thể phối hợp với Nhà nước trong thực hiện chủ trương, chính sách kinh tế - xã hội nói chung, xóa đói, giảm nghèo nói riêng. Đó là những cơ sở pháp lý quan trọng đối với hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội trong xóa đói, giảm nghèo ở nông thôn Tân Lạc.

3.2. Thực trạng tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở nông thôn huyện Tân Lạc, Hòa Bình

Các tổ chức chính trị - xã hội ở Tân Lạc, dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ địa phương đã phối hợp với chính quyền và các ban ngành tích cực tham gia xóa đói, giảm nghèo. Căn cứ vào chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và thực tiễn hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội ở Tân Lạc, có thể cấu trúc hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo theo bốn loại hình hoạt động cơ bản, đó là tuyên truyền, vận động tham gia xóa đói, giảm nghèo; giúp đỡ, hỗ trợ về vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật, công nghệ... xóa đói, giảm nghèo; giám sát xã hội đối với xóa đói, giảm

nghèo và phản biện xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo.

3.2.1. Hoạt động tuyên truyền, vận động tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Mặt trận Tổ quốc là tổ chức chính trị - xã hội bao gồm các tổ chức thành viên như Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Hội Nông dân... Cơ cấu theo ngành dọc của Mặt trận Tổ quốc ở nông thôn Tân Lạc cũng như các địa phương khác bao gồm Mặt trận Tổ quốc huyện (cấp địa phương) và Mặt trận Tổ quốc xã (cấp cơ sở). Theo chức năng của mình, Mặt trận Tổ quốc thực hiện tuyên truyền, vận động cán bộ và nhân dân trong huyện tham gia ủng hộ xây dựng các loại hình quỹ như Quỹ vì người nghèo, Quỹ đền ơn đáp nghĩa, Quỹ chất độc màu da cam... với tổng số tiền thu được là 197.509.000 đồng (Mặt trận Tổ quốc huyện Tân Lạc, 2008).

Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Đoàn Thanh niên một mặt là các tổ chức thành viên của Mặt trận Tổ quốc, đồng thời có cơ cấu theo hệ thống ngành dọc bao gồm tổ chức hội ở cấp địa phương và cấp cơ sở. *Hội Nông dân* tổ chức tuyên truyền, vận động 5271 hộ đăng ký đạt tiêu chuẩn sản xuất kinh doanh giỏi theo ba cấp, đạt 108% kế hoạch (Hội Nông dân huyện Tân Lạc, 2008), giúp nhau vốn, ngày công, cây con giống, kinh nghiệm sản xuất... *Hội Phụ nữ* tham gia tuyên truyền, vận động các các phong trào như ngày tiết kiệm vì phụ nữ nghèo, ủng hộ xây dựng nhà đại đoàn kết, xây dựng nhà mái ấm tình thương cho phụ nữ nghèo, xây dựng quỹ tình thương ở cơ sở, phụ nữ phát triển kinh tế, tạo việc làm, tăng thu nhập, hội viên đăng ký xây dựng mô hình phụ nữ làm kinh tế... *Hội Cựu chiến binh* tuyên truyền, vận động hội viên tham gia phong trào thi đua cựu chiến binh gương mẫu, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi... Nhiều mô hình sản xuất mới của cựu chiến binh đã hình thành như ao cá cựu chiến

binh, rừng cụt chiến binh, ngô, lúa cụt chiến binh, tổ hợp sản xuất vật liệu xây dựng cụt chiến binh... *Đoàn Thanh niên* tuyên truyền, vận động đoàn viên, thanh niên tích cực áp dụng khoa học kỹ thuật, chuyển đổi giống cây trồng, vật nuôi để nâng cao thu nhập gia đình, khai thác các nguồn vốn đầu tư phát triển kinh tế. Nhiều mô hình thanh niên làm kinh tế giỏi đã xuất hiện như mô hình trồng dưa hấu, mướp đắng, bí đỏ lấy hạt, su su lấy ngọn, nuôi trâu, bò vỗ béo, trồng ngô trên đất dốc, trồng rừng... Hội tích cực vận động hội viên đóng góp ngày công lao động, nguyên vật liệu để xây dựng nhà đại đoàn kết, giúp đỡ các gia đình bị thiệt hại nặng do thiên tai, ủng hộ quỹ đền ơn đáp nghĩa, quỹ vì người nghèo, nạn nhân chất độc màu da cam. Đối với thiếu niên, nhi đồng, Đoàn Thanh niên vận động phong trào kế hoạch nhỏ, quỹ vì bạn nghèo và thu hút được đông đảo đội viên, thiếu nhi tham gia.

Có thể thấy rằng, loại hình hoạt động này bao gồm hai nội dung chủ yếu là tuyên truyền, vận động đóng góp, ủng hộ người nghèo và tuyên truyền, vận động hội viên tham gia phát triển sản xuất. Trong đó, giữa các tổ chức chính trị xã hội có những nội dung hoạt động tương tự như tuyên truyền, vận động ủng hộ xây dựng các loại hình quỹ để giúp đỡ người nghèo và những đối tượng khó khăn khác (Mặt trận Tổ quốc, Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên), tuyên truyền, vận động hội viên, đoàn viên tham gia phát triển sản xuất để xóa đói, giảm nghèo (Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Đoàn

Thanh niên). Những hoạt động trên đây của các tổ chức chính trị - xã hội có tác dụng động viên hội viên, đoàn viên tích cực tham gia các phong trào, góp phần tăng cường nguồn lực cho xóa đói, giảm nghèo ở địa phương. Những đóng góp của các tổ chức chính trị - xã hội trong tuyên truyền, vận động các tầng lớp nhân dân được đánh giá là đã phát huy được sức mạnh tổng hợp, khơi dậy nội lực góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, xóa đói, giảm nghèo (Ủy ban Nhân dân huyện Tân Lạc, 2008).

Bên cạnh những thành tựu đạt được, hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội còn có những hạn chế. Trong báo cáo tổng kết của các tổ chức chính trị - xã hội cho thấy, hoạt động tuyên truyền, vận động của Mặt trận chưa sâu, hiệu quả một số mặt chưa cao. Việc triển khai công tác tuyên truyền, vận động ở một số cơ sở Hội Nông dân còn chậm, nhiều cơ sở chưa chủ động xây dựng kế hoạch vận động nông dân. Một số cán bộ, hội viên phụ nữ thiếu chủ động, còn mang nặng tâm lý ỷ lại cấp trên trong tổ chức các phong trào. Công tác vận động của Đoàn Thanh niên còn mang tính hình thức, chưa thực sự đi vào chiều sâu, chưa có tính thuyết phục cao đối với đoàn viên, thanh niên, mô hình thanh niên phát triển kinh tế giỏi còn ít. Đánh giá hiệu quả của loại hình hoạt động trên đây giữa hai nhóm hội viên là có sự tương đồng giữa hai mức trung bình và tốt, trong đó tỷ lệ tốt cao hơn, đặc biệt tỷ lệ tốt ở nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội có khoảng cách rất xa với tỷ lệ trung bình (Bảng 1).

Bảng 1. Hiệu quả hoạt động tuyên truyền, vận động tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Hiệu quả thực hiện	Nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội		Nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội	
	Số lượng	%	Số lượng	%
Kém	1	3,45	0	0
Trung bình	11	37,93	5	29,41
Tốt	15	51,72	12	70,59
Không trả lời	2	6,90	0	0
Tổng	29	100	17	100

3.2.2. Hoạt động giúp đỡ, hỗ trợ vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật, công nghệ... xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Cùng với hoạt động tuyên truyền, vận động, các tổ chức chính trị - xã hội còn tham gia giúp đỡ, hỗ trợ vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật, công nghệ... xóa đói, giảm nghèo. Trên cơ sở danh sách bình xét và đề nghị dưới cơ sở, *Mặt trận Tổ quốc* huyện, Ban vận động ngày vì người nghèo huyện và xã tổ chức xây dựng nhà đại đoàn kết cho người nghèo, đã nghiệm thu và bàn giao đưa vào sử dụng 31 nhà đại đoàn kết cho hộ nghèo, với tổng số vốn là 377.453.000 đồng (*Mặt trận Tổ quốc* huyện Tân Lạc, 2008). *Mặt trận* trích Quỹ vì người nghèo để hỗ trợ đột xuất cho một số trường hợp khó khăn như hộ bị cháy nhà, trẻ em mồ côi, hộ nghèo bị thiếu ăn..., phối hợp với các tổ chức như Hội Chữ thập đỏ, Hội Khuyến học thăm hỏi, tặng quà người nghèo nhiễm chất độc màu da cam.

Để giúp đỡ hội viên về vốn phát triển sản xuất, *Hội Nông dân* tổ thực hiện xây dựng quỹ hội với hình thức như tổ chức cho hội viên tham gia làm nương, bảo vệ rừng..., hoặc hội viên tự nguyện đóng góp bằng tiền mặt (quỹ hội là 450.000.000 đồng). Hội còn nhận ủy thác vay vốn Ngân hàng Chính sách xã hội với tổng số dư nợ là 15.514.000.000 đồng (*Hội Nông dân* huyện Tân Lạc, 2008). Hội Nông dân phối hợp với các ban ngành, đoàn thể khác như Trạm Khuyến nông - Khuyến ngư, Phòng Phát triển nông thôn huyện, các chương trình, dự án để tư vấn, chuyển giao kỹ thuật cho hội viên, tổ chức 98 lớp trồng trọt, chăn nuôi, đạt 110% kế hoạch (*Hội Nông dân* huyện Tân Lạc, 2008). Hội phối hợp với Mặt trận Tổ quốc, Ban Dân tộc tôn giáo xây dựng nhà đại đoàn kết, phối hợp với các hợp tác xã, Trung tâm Giáo dục thường xuyên huyện mở các lớp học nghề (mở ba lớp may công nghiệp, một lớp thợ hàn cho con em các xã

vùng 135), phối hợp với Trung tâm Khoa học công nghệ tỉnh và Phòng Nông nghiệp huyện tổ chức Hội thảo về mô hình sản xuất rau su su lấy ngọn (cho năm xã vùng cao). Hội tham gia xây dựng cơ sở hạ tầng như đóng góp ngày công xây dựng đường sá, công trình thủy lợi... *Hội Phụ nữ* tiến hành khảo sát hộ phụ nữ nghèo và phụ nữ nghèo làm chủ để có kế hoạch hỗ trợ, giúp đỡ cụ thể về tiền mặt, cây con giống, ngày công... Đồng thời với việc xây dựng quỹ hội, Hội cũng nhận ủy thác vay vốn Ngân hàng Chính sách xã hội và hướng dẫn các mô hình kinh tế tiếp cận nguồn vốn của Ngân hàng. Tổng số nguồn vốn nhận ủy thác là 19.132.000.000 đồng (*Hội Phụ nữ* huyện Tân Lạc, 2008). Hội hỗ trợ xây dựng các mô hình như câu lạc bộ giúp nhau phát triển kinh tế, câu lạc bộ gia đình trẻ, mô hình giúp phụ nữ nghèo làm chủ thoát nghèo, mô hình doanh nghiệp nữ, hợp tác xã do nữ làm chủ nhiệm. Để giúp hội viên có cơ hội tiếp cận thông tin, khoa học kỹ thuật, nguồn vốn, thị trường, Hội tham gia dự án câu lạc bộ pháp luật và đời sống (LACR), tổ chức cho các chi hội trưởng tham quan học tập kinh nghiệm tại các địa phương. Hội phối hợp với Phòng Nông nghiệp và PTNT, Trạm Khuyến nông - Khuyến ngư, Trung tâm Dạy nghề, Phòng Lao động - Thương binh và Xã hội huyện tổ chức 4 lớp tập huấn chuyển giao khoa học kỹ thuật và 5 lớp dạy nghề cho hội viên. Hội tổ chức thăm hỏi, tặng quà cho 240 gia đình hội viên nghèo trị giá 12.000.000 đồng, quyên góp, ủng hộ gia đình hội viên bị thiên tai, hỏa hoạn 9.000.000 đồng và 1800 ngày công (*Hội Phụ nữ* huyện Tân Lạc, 2008). *Hội Cựu chiến binh huyện* (2008) nhận ủy thác vay vốn của Ngân hàng Chính sách xã hội với số vốn quản lý là 16.209.000.000 đồng, đồng thời các chi hội tích cực xây dựng quỹ hội (một số chi hội đã tạo được số quỹ bình quân là một triệu hoặc trên một triệu đồng/người).

Hội tham gia giải quyết việc làm cho hội viên như tổ chức hội nghị tư vấn về xuất khẩu lao động tại 9 xã, đưa được 6 lao động đi làm việc ở nước ngoài, liên hệ tìm việc làm trong nước cho 12 người.. *Đoàn Thanh niên* nhận uỷ thác vay vốn của Ngân hàng Chính sách xã hội với số vốn quản lý là 15.314.000.000 đồng (Đoàn Thanh niên huyện Tân Lạc, 2008). Đoàn thường xuyên đôn đốc các hộ gia đình đoàn viên vay vốn trả gốc và lãi đúng quy định, kiểm tra việc sử dụng vốn vay đúng mục đích, hiệu quả. Hoạt động của các tổ vay vốn tương đối ổn định, hạn chế tình trạng tổ trưởng xâm tiêu. Đoàn cũng tổ chức gây quỹ đoàn bằng hình thức như nhận thầu ruộng, công trình... Các hoạt động khác của Đoàn là hỗ trợ, giúp đỡ tiền mặt, ngày công, lương thực cho các đối tượng khó khăn như cựu thanh niên xung phong, mẹ liệt sĩ, học sinh nghèo... Đoàn phối hợp mở 3 lớp chuyển giao khoa học kỹ thuật, công nghệ và 1 lớp sơ cấp điện nông thôn.

Loại hình hoạt động trên đây của các tổ chức chính trị - xã hội là khá phong phú đã góp phần quan trọng vào việc huy động các nguồn lực đặc biệt là nguồn lực về vốn, khoa học kỹ thuật, công nghệ trong xóa đói, giảm nghèo ở địa phương.

Loại hình hoạt động còn có những hạn chế. Theo báo cáo tổng kết của một số tổ

chức chính trị - xã hội, công tác xây dựng quỹ hội của Hội Nông dân còn yếu. Tỷ lệ nợ quá hạn của hội viên còn ở mức cao. Trong các nguồn vốn vay, các kênh ưu đãi cho phụ nữ vay còn quá ít so với nhu cầu thực tế. Những thành tựu đạt được trong phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo của Hội Cựu chiến binh chủ yếu từ vai trò, động lực của cá nhân hội viên, vai trò của tổ chức Hội chưa thể hiện rõ, nhất là trong công tác tư vấn xuất khẩu lao động và tìm việc làm cho con em cựu chiến binh. Phong trào phát triển kinh tế trong các cơ sở Đoàn Thanh niên chưa đồng đều, các mô hình còn ít so với số lượng thanh niên hiện có, một số cơ sở còn chưa quan tâm đến công tác nhận uỷ thác vay vốn Ngân hàng Chính sách xã hội. Đây là loại hình hoạt động quan trọng, có tác động trực tiếp tới đời sống đoàn viên, hội viên và hiệu quả tác động cũng thể hiện cụ thể, rõ ràng hơn so với các loại hình hoạt động khác. Đánh giá của hai nhóm hội viên là tương đối thống nhất, trong đó mức trung bình có tỷ lệ cao hơn (Bảng 2). Điều đó cho thấy, nội dung loại hình hoạt động này của các tổ chức mặc dù là khá phong phú, đa dạng nhưng chất lượng hoạt động hạn chế, thậm chí còn có cả những đánh giá ở mức kém của cả hai nhóm đối tượng (10,34; 5,88) càng có cơ sở khẳng định chất lượng loại hình hoạt động là chưa cao (Bảng 2).

Bảng 2. Hiệu quả hoạt động giúp đỡ, hỗ trợ vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật, công nghệ... xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Hiệu quả thực hiện	Nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội		Nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội	
	Số lượng	%	Số lượng	%
Kém	3	10,34	1	5,88
Trung bình	15	51,72	9	52,94
Tốt	10	34,48	7	41,18
Không trả lời	1	3,45	0	0
Tổng	29	100	17	100

3.2.3. Hoạt động giám sát xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Mặt trận Tổ quốc các cấp ở Tân Lạc tham gia giám sát đại biểu dân cử, cơ quan nhà nước, cán bộ, công chức thông qua Ban thanh tra nhân dân của huyện, cơ sở và các cuộc tiếp xúc cử tri. Mặt trận Tổ quốc chỉ đạo ban công tác Mặt trận ở các khu dân cư đóng góp ý kiến cho cán bộ, đảng viên đang cư trú tại khu dân cư. Thường trực Mặt trận Tổ quốc huyện còn tham gia đoàn giám sát với Hội đồng nhân dân huyện đối với các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, trong đó coi trọng việc giám sát công tác quản lý nhà nước đối với một số lĩnh vực như phân bổ ngân sách, xây dựng cơ sở hạ tầng... liên quan đến xóa đói, giảm nghèo. Ban giám sát đầu tư công cộng các cấp của Mặt trận được thành lập với chức năng giám sát cơ quan nhà nước, đại biểu dân cử về thực hiện chủ trương, chính sách kinh tế - xã hội nói chung và xóa đói, giảm nghèo nói riêng ở địa phương.

Các tổ chức thành viên như *Hội Nông dân*, *Hội phụ nữ* huyện thực hiện kiểm tra các cơ sở về chấp hành chỉ thị, nghị quyết của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước liên quan xóa đói, giảm nghèo, trong đó đã phát hiện được những vụ việc tiêu cực như về đất đai, công trình thủy lợi... *Hội Cựu chiến binh* đã chủ động xây dựng kế hoạch công tác kiểm tra, chú trọng kiểm tra toàn diện, thường xuyên đồng thời thực hiện kiểm

tra đột xuất đối với việc thực hiện chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước của cơ sở (không có cơ sở vi phạm). Ủy ban kiểm tra huyện Đoàn tiến hành kiểm tra các cơ sở đoàn thực hiện chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước.

Loại hình hoạt động giám sát của các tổ chức chính trị - xã hội hoặc là chưa thể hiện rõ, hoặc là nghèo nàn về nội dung, rất chung chung, ít số liệu cụ thể, mang tính hình thức là chủ yếu. Thực trạng này vẫn tồn tại ở nông thôn Việt Nam nói chung và nông thôn miền núi nói riêng. Theo kết quả của một công trình nghiên cứu cho thấy, nhân dân *chưa thực sự* tham gia kiểm tra, thanh tra, giám sát hoạt động của chính quyền (Hoàng Chí Bảo, 2007). Các hoạt động giám sát của Hội chủ yếu còn mang tính bị động, chưa đi vào nền nếp, chưa xây dựng kế hoạch giám sát hoạt động theo định kì (Hội Nông dân huyện Tân Lạc, 2008). Đánh giá hiệu quả loại hình hoạt động giữa hai nhóm hội viên rất phức tạp, tỷ lệ tốt và trung bình theo đánh giá của cả hai nhóm là chênh lệch rất ít. Đánh giá của nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội có tỷ lệ trung bình cao hơn, nhưng đánh giá của nhóm hội viên lại có tỷ lệ tốt cao hơn, một mặt cho thấy mức độ hiệu quả loại hình hoạt động không rõ ràng và mặt khác có thể là vai trò giám sát chủ yếu xuất phát từ cá nhân, ít mang tính tổ chức hơn (Bảng 3).

Bảng 3. Hiệu quả hoạt động giám sát xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Hiệu quả thực hiện	Nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội		Nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội	
	Số lượng	%	Số lượng	%
Kém	0	0	0	0
Trung bình	15	51,72	7	41,18
Tốt	13	44,83	9	52,94
Không trả lời	1	3,45	1	5,88
Tổng	29	100	17	100

3.2.4. Hoạt động phản biện xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Phản biện xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo là tham gia phản ánh, góp ý kiến, nghiên cứu xây dựng chủ trương, chính sách, pháp luật liên quan xóa đói, giảm nghèo. Thường trực *Mặt trận Tổ quốc* các cấp ở Tân Lạc phối hợp với Hội đồng nhân dân, UBND tổ chức hội nghị tiếp xúc cử tri để tổng hợp ý kiến, kiến nghị (tổ chức 20 hội nghị với 93 ý kiến, kiến nghị của cử tri, trong đó có 18 hội nghị lồng ghép tiếp xúc cử tri giữa đoàn đại biểu Hội đồng nhân dân tỉnh, Hội đồng nhân dân huyện và 2 hội nghị tiếp xúc với đoàn đại biểu quốc hội khóa 12, Mặt trận Tổ quốc huyện Tân Lạc, 2008). Theo định kỳ, ý kiến, kiến nghị của nhân dân được Mặt trận Tổ quốc phối hợp với Hội đồng nhân dân phản ánh với Đảng, chính quyền. Trong các ý kiến, kiến nghị được đề cập liên quan xóa đói, giảm nghèo bao gồm các vấn đề như về chính sách cấp đất, thu ngân sách từ đất đối với hộ nghèo và đối tượng khó khăn khác, đánh giá, bình xét hộ nghèo, hộ cận nghèo, vay vốn của Ngân hàng Chính sách xã hội, vai trò quản lý nhà nước đối với xóa đói, giảm nghèo, kinh phí hỗ trợ mở đường dân sinh ở những nơi khó khăn, giải quyết việc làm cho người nghèo, chính sách khuyến nông, khuyến lâm đối với người nghèo... Các ý kiến trên đây đã được tiếp nhận và giải trình tại các kỳ họp của UBND các cấp (UBND huyện Tân Lạc, 2008).

Các cơ sở của *Hội Nông dân* tham gia viết bài về công tác xóa đói, giảm nghèo cho

bản tin của Hội gửi về tỉnh Hội. Khuyến nghị được Hội cho là thành công nhất đó là việc thực hiện các giải pháp về giao đất, giao rừng. *Hội Phụ nữ* huyện đã phối hợp với đài truyền thanh - truyền hình huyện duy trì chuyên mục phụ nữ (phát phóng sự, thông tin về hoạt động của các cấp hội và phong trào phụ nữ, nêu gương người tốt, việc tốt, mô hình làm kinh tế giỏi trong xóa đói, giảm nghèo). Hội tham mưu cho huyện ủy ra kế hoạch về triển khai Nghị quyết của Bộ chính trị về công tác phụ nữ trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đến các chi bộ. *Hội Cựu chiến binh* luôn nêu cao ý thức tham gia đóng góp ý kiến xây dựng nghị quyết, chủ trương phát triển kinh tế - xã hội. *Đoàn Thanh niên* tích cực tham gia đóng góp ý kiến đối với chủ trương, chính sách kinh tế - xã hội liên quan đến thanh, thiếu niên.

Những hạn chế của loại hình hoạt động như việc thực hiện chế độ báo cáo của Mặt trận Tổ quốc cơ sở chưa thường xuyên nên thông tin hai chiều còn nhiều bất cập. Thông tin báo cáo, biểu mẫu theo định kỳ của nhiều cơ sở Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Đoàn Thanh niên chưa kịp thời. Một số ít cán bộ cơ sở Hội Nông dân phản ánh còn thiếu đầy đủ tâm tư nguyện vọng của hội viên. Nội dung báo cáo hàng tháng, hàng quý, cuối năm của Hội Cựu chiến binh ở một số cơ sở cũng thiếu đầy đủ, chính xác về tình hình hoạt động của chi hội, không có các số liệu cụ thể. Việc tham mưu cho cấp ủy đảng, chính quyền về công tác thanh thiếu nhi ở một số cơ sở Đoàn thanh niên chưa mang tính thuyết phục cao.

Bảng 4. Hiệu quả hoạt động phản biện xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Hiệu quả thực hiện	Nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội		Nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội	
	Số lượng	%	Số lượng	%
Kém	1	3,45	0	0
Trung bình	17	58,62	6	35,29
Tốt	11	37,93	11	64,71
Không trả lời	0	0	0	0
Tổng	29	100	17	100

Đánh giá hiệu quả loại hình hoạt động giữa hai nhóm hội viên theo hai mức trung bình và tốt có tỷ lệ nghịch và khoảng cách giữa hai mức có sự chênh lệch khá lớn. Đối với nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội đánh giá ở mức trung bình có tỷ lệ cao hơn, trong khi đó, nhóm hội viên đánh giá ở mức tốt có tỷ lệ cao hơn. Kết quả trên đây một mặt cho thấy nhận thức về hiệu quả của loại hình hoạt động này là khác nhau, do đó đã dẫn tới sự thiếu thống nhất trong đánh giá mức độ hiệu quả, mặt khác cũng có thể trong loại hình hoạt động này, vai trò phản biện xã hội mang tính chất tự phát, cá nhân vẫn là chủ yếu (Bảng 4).

Thực trạng tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở nông thôn Tân Lạc cho thấy sự thiếu đồng đều giữa các loại hình hoạt động. Loại hình hoạt động tuyên truyền, vận động xóa đói, giảm nghèo là hiệu quả hơn cả, loại hình hoạt động giúp đỡ, hỗ trợ về vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật và công nghệ... là phong phú, đa dạng về nội dung, tuy nhiên mức độ hiệu quả hạn chế. Hai loại hình hoạt động còn lại rất nghèo nàn về nội dung và hiệu quả chưa thể hiện rõ ràng. Điều này đã lý giải sự hạn chế về mặt hiệu quả tổng thể trong tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội ở Tân Lạc. Sự đánh giá giữa hai nhóm đối tượng là khá thống nhất, tập trung hơn ở mức trung

bình, trong đó đánh giá của nhóm hội viên, đối tượng thụ hưởng, có nhiều điều kiện sâu sát thực tiễn hơn ở mức trung bình với tỷ lệ cao hơn cho thấy hiệu quả tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức rõ ràng là không cao (Bảng 5).

Căn cứ vào chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước đối với các tổ chức chính trị - xã hội và điều kiện thực tiễn, các tổ chức chính trị - xã hội ở Tân Lạc đã và đang tham gia vào các hoạt động xóa đói, giảm nghèo của địa phương. Với bốn loại hình hoạt động cơ bản bao gồm tuyên truyền, vận động tham gia xóa đói, giảm nghèo, giúp đỡ, hỗ trợ vốn, tư vấn khoa học kỹ thuật, công nghệ... xóa đói, giảm nghèo, giám sát xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo và phản biện xã hội đối với xóa đói, giảm nghèo trên đây, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng được khẳng định trong việc góp phần hoàn thành các mục tiêu, nhiệm vụ xóa đói, giảm nghèo của địa phương. Tuy nhiên, sự không đồng đều về nội dung và mức độ hiệu quả giữa các loại hình hoạt động là một nguyên nhân dẫn tới hiệu quả tổng thể hạn chế và do đó, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo chưa thực sự nổi bật. Thực trạng trên đây là cơ sở quan trọng đối với việc hình thành giải pháp phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tham gia xóa đói, giảm nghèo ở nông thôn Tân Lạc, Hòa Bình.

Bảng 5. Hiệu quả tham gia xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức chính trị - xã hội

Hiệu quả thực hiện	Nhóm hội viên đồng thời phụ trách tổ chức chính trị - xã hội		Nhóm hội viên tổ chức chính trị - xã hội	
	Số lượng	%	Số lượng	%
Kém	1	3,45	0	0
Trung bình	16	55,17	11	64,71
Tốt	11	37,93	6	35,29
Không trả lời	1	3,45	0	0
Tổng	29	100	17	100

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hoàng Chí Bảo (2007). Dân chủ và dân chủ ở cơ sở nông thôn trong tiến trình đổi mới, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (1996). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (1997). Chỉ thị số 23-CT/TW của Bộ Chính trị về lãnh đạo thực hiện công tác xoá đói, giảm nghèo, ngày 29-11- 1997, Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2007). Văn kiện Đảng toàn tập, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, Tập 52.
- Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh huyện Tân Lạc (2008). Báo cáo tổng kết công tác Đoàn và phong trào thanh thiếu niên năm 2008 - Phương hướng, nhiệm vụ năm 2009.
- Hội Cựu chiến binh huyện Tân Lạc (2008). Báo cáo tổng kết công tác xây dựng Hội năm 2008.
- Hội Nông dân huyện Tân Lạc (2008). Báo cáo tổng kết công tác Hội và phong trào nông dân năm 2008 - Phương hướng, nhiệm vụ năm 2009.
- Hội Phụ nữ huyện Tân Lạc (2008). Báo cáo tổng kết công tác Hội và phong trào phụ nữ năm 2008 - Phương hướng, nhiệm vụ năm 2009.
- Mặt trận Tổ quốc huyện Tân Lạc (2008). Báo cáo kết quả hoạt động công tác Mặt trận năm 2008 và Chương trình phối hợp hoạt động năm 2009.
- Thang Văn Phúc, Nguyễn Minh Phương (2007). Đổi mới tổ chức và hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội ở nước ta hiện nay, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1999). Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.
- Trần Lê Thanh (2010). Vai trò của các tổ chức xã hội dân sự trong tham gia giải quyết các vấn đề xã hội ở nông thôn huyện Phúc Thọ, Hà Nội. *Tạp chí Khoa học và Phát triển*, số 3-2010
- Ủy ban Nhân dân huyện Tân lạc (2008). Báo cáo kết quả thực hiện nhiệm vụ kinh tế - xã hội, quốc phòng - an ninh năm 2008 và nhiệm vụ kinh tế - xã hội, quốc phòng – an ninh năm 2009.